

CHCIEĆ SIĘ (220) *vb impf*

się (171), się (49).

e *prawdopodobnie jasne* (tak w *chcieć*); *praet, con i fut* chciało się (58), chciało się (4); -ã- *SienLek*; -a- : -ã- *OpecŻyw* (4 : 1), *BielKron* (1: 4), *Mącz* (1 : 1).

inf *chcieć się* (1) *RejPs* 204. ◊ *praes 3 sg* *chce się* (149). ◊ *3 pl* *chcą się* (1) *LibMal* 1545/102v. ◊ *praet 3 sg* *chciało się* (59). ◊ *fut 3 sg* *będzie się chciało* (3), *chcieć się będzie* (1); *będzie się chciało* *RejZwierc, KochFr*; *będzie się chciało* : *chcieć się będzie* *FalZioł* (1 : 1). ◊ *con 3 sg* *chciałoby się, by się chciało* (6).

Sł stp s.v. chcieć, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Mieć ochotę; appetere Mącz; acuit animum aliqua cupiditas, ardere cupiditate, cupere, intemperantem esse in eius rei cupiditate, libido mihi est a. venit, salivam mihi movet aliquid, tenet me aviditas a. cupiditas a. studium Cn [w tym: z przeczeniem (78)] (220) :

I. *W zdaniu podmiotowym (1) : A* *yefly* *śzią* *V M* *thak* *barzo* *chczą* *ygry* *thedi* *ya* *zwałcha* *M* *do* *fchefzcy* *grołchi* *poygram* *LibMal* 1545/102v.

II. *W zdaniu bezpodmiotowym [w tym: komu (188)] (219) : MurzNT* 13v; *GliczKsiąż* *Cv*; *RejWiz* 191; *Bowiem* *tá* *nigdy* *nie* *źrze/* *kiedy* *lie* *iey* *nie* *chce* *RejZwierz* 132v; *BielKron* 458v; *Appeto,* *pożadam/* *chce* *mi* *lie* *bárzo/* *piłzczami* *zęby* *na* *co* *tákowego* *Mącz* 295c; *Prot* *Ev*; *káźle/* *krzaka* *choć* *mu* *lie* *niechcze* *RejZwierc* 53, 59v; *KochFr* 10; *CiekPotr* 4.

chce się kogo, czego [w tym: komu (13)] (44) : BierEz *Q2*; *OpecŻyw* 73v; *A* *ktoby* *gi* *przy* *łobie* *nołł/* *tedy* *mu* *lie* *picia* *chcieć* *nie* *będzie.* *FalZioł* *IV* 19c; *BielŻyw* 74; *Nie* *chce* *si* *mu* *i* *jedz[en]ia.* *BierRozm* 14; *Na* *wierzbach* *we* *frzodku* *iey* *zawiefiliłmy* *gędzbę* *nałzę.* [...] *zawiefiliłmy* *lutnie,* *skrzypice,* *czułz,* *bo* *lie* *nam* *chciało* *nie* *gędzby.* *WróbŻołt* 136/2, 11; *á* *iáko* *lie* *nam* *tego* *miáło* *chćieć* *widząc* *iż* *tám* *pan* *náłz* *zá* *nic* *niebył* *RejPs* 204, 134v; *RejJóz* *F3*; *RejKup* *I*; *MurzHist* *E3v*; *Bo* *vporni* *Litygantowie* *thák* *łobie* *częłto* *mowią:* *Chceć* *łye* *práwá* *zemną/* *dam* *ći* *go* *dołtátek* *GroicPorz* 14; *KrowObr* 116; *Iednemu* *lie* *chce* *tego/* *drugiemu* *owego.* *RejWiz* 141 v, 88v; *RejZwierz* 74v; *BielKron* 255v, 455v; *Virosae* *mulieres,* *lurzne* *białe* *głowy/* *którym* *lie* *mężá* *chce.* *Mącz* 499b; *Prot* *Bv, C3*; *GórnDworz* *Z2v, Z8v*; *Czemu* *lie* *nam* *pychy* *chce.* *RejZwierc* *A6v [idem 70]*; *Nam* *lie* *czemuś* *chce* *cudzego/* *Ludziom* *też* *pewnie* *náłzego* *RejZwierc* 231v, 6v, 7, 12v, 70, 113v, 231, 237; *co* *miánowicie* *o* *tym* *Chriłtns* *do* *wczniow* *łwych* [...] *mowil/* [...] *gdy* *lie* *im* *też* *tego* *świéłkiego* *przełoženiłtwá* *chćiało* *CzechRozm* 250; *PaprPan* *Ff2v*; *komorkić* *łię* *y* *celle* *chćiało/* *otołz* *iá* *małz* *SkarŻyw* 473, A5; *MWilKHist* *E4v*; *KochFr* 42; *KochSz* *Cv*; *PaprUp* *E*; *CiekPotr* 44; *PaxLiz* *C*; *Tego* *łię* *nam* *chce/* *co* *ná* *cudzym* *brzegu* *KlonFlis* *C2v.* *Cf* *Ze* *zdaniem* *dopełnieniowym.*

cum inf [w tym: komu (112)] (131): *Niechce* *lie* *powiedáć* *kiedy* *nikt* *niechczę* [!] *łlucháć.* *March*¹ *A4 [idem March*³ *V3v]*; *BierEz* *M2, P2*; *FalZioł* *IV* 37d; *Wybornie* *iełt* *wten* *czás* *vmrzeć* *gdyż* *lie* *nawięcey* *chce* *żywu* *być.* *BielŻyw* 144; *BierRozm* 20; *March*³ *V3v*; *Iedneyże* *mi* *lie* *rzeczy* *niechce* *przełtáć* *od* *ćiebie* *prołić* *moy* *pánie* *ábyś* *mię* *domiełcił* *onego* *wolnego* *żywotá* *RejPs* 38v, 58, 173v; *Káždemu* *lie* *chce* *przewodzić* *RejRozpr* 14, *Hv*; *RejJóz* *O3v*; *RejRozm* 403; *RejKup* *e5, i7v, n4v, p6, v4v, bb4*; *MurzHist* *M3v*; *A* *káždemu* *z* *nich* *chćyáło* *łye* *przodkowáć* *á* *rządźić.* *KromRozm* *III* *M6v*; *BielKom* *E4v*; *GliczKsiąż* *D4*; *Kto* *łye* *łklániał* *ku* *złóści* *znáć* *mi* *łye* *go* *nie* *chćiało* *LubPs*

X2v; *RejWiz* 102, 104v *marg*, 136, 166v, Cc7v; *Leop Gen* 31/30; *RejFig* Dd2; *RejZwierz* 11; też ci mu lye wždy kiedy odpoczynąc chce/ iáko y mnie *OrzRozm* Tv; *Nemo forum ac publicum valebat aspicere*, Nikomu lye nie chciało ná rinek/ na vlicę wyźrzeć. *Mącz* 329b, 151d, 448d, 472b; *Prot* B4, Dv; *SienLek* V4; *RejAp* 180v; wżákoż/ áby lye w. m. nie zdáło/ iż dla tego vftáię/ że mi lye odpowiedác niechce/ thák tho powiem. *GórnDworz* Hh3v, L; Y podáł iábłko oney nędzney Ewie/ ktorey lye chciało być boginią *RejPos* 101, 56v, 316v *marg*, 347v; bo fláchetne przyrodzenie nie dopuści kthoremu lye wżytko buiác chce by orłowi *RejZwierz* 38v, 21v, [28³], 32v, 66v *marg*, 113v (14); *WujJudConf* 144v; *MycPrz* II B2; *CzechRozm* 38, 240; *ModrzBaz* 140; *Calag* 64b; Gdy tedy tu wćiele żylá/ á komu lye iá czćić chćiało? *SkarŻyw* 589, 479; *KochTr* 16; *CzechEp* 319, 350; Ale iefli mu fię chce nas potępiác/ niechayże to czyni/ z iálnych wyrokow páná chriftułowych *NiemObr* 114, 148; *KochPieś* 20; *GórnRozm* Hv; *ZawJeft* 12; bo na wzgardę swą, akomu się chce patrzyć. *ActReg* 158, 149, 167; Powiész z mułu/ co z dóbrą niechceć lye powiedzić Wolą *GórnTroas* 42; *GrabowSet* R; *GrabPospR* K3v; *CiekPotr* 47, 67, 77, 78; *SkarKazSej* 699b; Gdy fię zpiiá/ [...] Chce fię im po vlicách po Polńku gáchowác. *KlonWor* 52. Cf *Frazy*.

Ze zdaniem dopełnieniowym rozpoczynanym spójnikiem: *aby* [w tym z zapowiednikiem zespolenia: tego (2); komu] (3): *RejPos* 316v; A zówždy mu [przyrodzeniu'] lye tego chce/ áby lye czemu nowemu albo przypátrowáło/ albo [...] fkołztowáło *RejZwierz* 18v, 66v.

Z okolicznikiem miejsca lub celu [w tym: do czego (7), z czego (3), stąd (2), od czego (1); komu (10)] (13): *RejZwierz* 141 v; *Mącz* 197d; Kiedyż lye w. m. chce do zákriftiey [...] y támci ia z w. m. poyde. *GórnDworz* Y; przedfię lye nam nie chce do tey fwiętey wieczerzey *RejPos* 159v; *HistLan* Bv; Bo lye iednym od nálogow bárzo niechce *RejZwierz* 168v, 61v, 170, 234; Niechćiało się do ziemie Zydowfkiey Apofłołom *BiałKaz* C2v; *StryjKron* 637; *WerGośc* 236; *GórnRozm* E3.

Frazy: »Bogu się chciało« (1): vczynylem [...] tenzamek ftoleczni Budzin tak yako fíye bogv naprzod chćiało *LibLeg* 10/147v.

»chce się jeść« [szyk zmienny] (25): *March*¹ A4v; *BierEz* I2v, P, Q2, R3v; *OpecŻyw* 29v, 59v, 73v [2 r.]; CZemu młodym barziew lye chce iefć niżli ftarim. *GlabGad* F6v, G2v; *March*³ V6; *RejWiz* 141v, 171; *BielKron* 14, 458v; Esurio. Chce mi lye yeść/ Yadłbych. *Mącz* 83b, 99d [2 r.], 284a; *HistRzym* 63v, 96v; *RejZwierz* 110; *HistHel* B2; *Oczko* 24v.

»mówić się nie chce« (5): Ale mi lye y mówić iakos o tym nie chce *RejJóz* N3, D5v; *RejKup* k2V; *RejPos* 335; *CzechRozm* 199.

»chce się pić« (2): *BierEz* I2v; *Sitio* [...], Prágnę/ chce mi fię pić. *Mącz* 397c.

»chce się spać« [szyk zmienny] (3): *RejRozpr* G4v; *RejWiz* 26; *Dormiturio*, Chce mi lye fpać/ Drzémie. *Mącz* 95a.

»nie chce mi się wierzyć« [szyk zmienny] (3): *RejJóz* F2v; *Suspectum est mihi hoc*, Nie chce mi lye temu wierzić *Mącz* 406d, 128a.

»żyć się nie chce« (1): Y żyć fię teraz y na fłóńce pátrzyć niechcę [!]/ gdy zakon Boży ták zdeptány iefł *SkarŻyw* 130.

W przen; z okolicznikiem miejsca [komu] (1) : niechce lye w cięmnóść fercu cnému. *GórnTroas* 38.

a. Z elipsą bezokolicznika w zdaniu względnym = bez ograniczeń, do syta, według własnej woli [w tym: komu (7)] (9) : Spi pokić fie chce. *March*¹ A4v [*idem*] *March*³ V6; *RejZwierz* 30v [3 r.]; *BielKron* 44; nápił fie co fie mu chćiało. *HistRzym* 80v; Abych wolno pułzczon był gdzyeby mi fie chćiało *HistLan* C4.

W połączeniu z wyrazem „jedno” [komu] (1): ktory wźech rołkofzy i czego mu się iedno chce/ pożywa *MurzHist* R.

b. O czynnościach fizjologicznych [w tym: komu(8)] (9) :

α. O oddawaniu stolca i moczu (8) : ábowiem czyni łtholcze kiedi fie komu chce ániemoże gich mieć. *FalZioł* I 102a.

cum inf [w tym: komu (1)] (2): Cacaturio – Chczeni fzie kakac. *Calep* 145a. Cf »srać chce się«.

Frazy: »na przechod chce się« (1): *Tenasmus* [...] Gdy fie komu częłto á gęłto ná przechod chce á yednák fie nie może wypróżnić. *Mqcz* 444a.

»srać chce się« (1): Azafz niewiełz iż więc fráć niechce fie o głodzie. *RejFig* Bb8v.

»na stolec chce się« (1): Komu fie na ftolecch chce á niemoże go mieć. *FalZioł* ++6c.

»chce mi się z wodą« (1): Micturio, [...] Chce mi fie s wodą *Mqcz* 222b.

»chce mi się na wychod« (1): Cacaturio, Chce mi fie na wychód. *Mqcz* 28c.

W *przen* (1) :

Fraza: »aż się srać chce« (1): Owości pánowie Ráyce/ Pátrząc ná nie aż fie fráć chce *RejZwierc* 234.

β. O nadmiernej pobudliwości płciowej (1) : nie będzie nafyczon tey to lubołci cielefney, choć y miałto nafienia: krew wypułczza tedy mu fie chce *FalZioł* IV 39d.

Synonimy: poźqdać, pragnąć.

Formacje pochodne: wschociec się, zachcieć się, zechcieć się; chciewać się, zachciewać się.